

2021-10-28
M2018/01633

Miljödepartementet

Folkhälsomyndigheten

Naturvårdsverket

Uppdrag att utreda åtgärder för att motverka och förebygga spridning av legionellabakterier från kyltorn

Regeringens beslut

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att gemensamt utreda och föreslå åtgärder för att motverka och förebygga smittspridning av legionellabakterier från kyltorn och för att underlätta smittspårning vid legionellautbrott som misstänks härstamma från kyltorn.

I uppdraget ingår att överväga åtgärder för att

- underlätta informationsspridning till berörda verksamhetsutövare om riskerna med kyltorn,
- underlätta de kommunala tillsynsmyndigheternas tillsyn av verksamhetsutövarnas egenkontroll av kyltorn, till exempel genom förbättrad tillgång till aktuell information om var kyltorn är lokaliserade.

Det gemensamma uppdraget ska redovisas av Naturvårdsverket senast den 30 juni 2022 till Regeringskansliet (Miljödepartementet).

Nuvarande reglering

Alla verksamheter som kan orsaka skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön ska följa de krav som ställs i miljöbalken. Av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken framgår bland annat att sådana skyddsåtgärder ska utföras och att sådana försiktighetsmått ska vidtas som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa krav gäller oavsett om verksamheten är tillståndspliktig, anmälningsskyldig eller får bedrivas utan tillstånd eller anmälan. I miljöbalken finns även krav på regelbunden kontroll av verksamhet som kan påverka människors hälsa eller miljön.

Verksamhetsutövarens egenkontroll innefattar exempelvis rutiner för rening av utrustning och fortlöpande bedömning av risker.

Kyltorn är i sig inte en tillstånds- eller anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet, men kan ingå i en verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig och då omfattas även kyltornet av anmälan eller tillståndet.

Ansvar för att finna källan till objektburen smitta ligger i första hand på kommunen (9 kap. 15 § miljöbalken). Kommunerna kan inom ramen för sin tillsyn kartlägga eventuella smittkällor som till exempel kyltorn. I dag saknas ett nationellt register över kyltorn och deras placering.

Pågående arbete och tidigare initiativ för att förhindra spridning av legionella från kyltorn

Kyltorn är den äldsta kända förekomstplatsen för utbrott av legionellabakterier. Arbetet med att uppmärksamma och åtgärda riskerna har utvecklats under flera decennier. Legionellasmitta från objekt hanteras av kommunerna och det finns i vissa kommuner stor erfarenhet av att smittspåra och åtgärda sådan smittspridning. Tillverkare av utrustning av kyltorn lämnar råd och instruktioner för underhåll som beaktar risken för tillväxt och spridning av legionella. Internationellt finns det kunskapssammanställningar och stöd för hantering av legionellarisker. Flera länder har lagstiftat om registrering av kyltorn och krav på egenkontroll med regelbunden provtagning.

Nationellt bedrivs arbete löpande av ansvariga myndigheter i syfte att motverka spridning av legionella. Formerna för tillsyn generellt utvecklas bland annat genom det pågående fleråriga uppdrag som centrala myndigheter, däribland Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket, samt länsstyrelserna har om att främja en mer effektiv och enhetlig tillsyn enligt miljöbalken. Det uppdraget ska slutredovisas i december 2023.

Naturvårdsverket har ansvar för tillsynsvägledning avseende miljöfarlig verksamhet och för uppföljning av kommunernas och länsstyrelsernas tillsyn enligt miljöbalken.

Folkhälsomyndigheten ger vägledning om legionella ur ett smittskydds- och hälsoskyddsperspektiv och har publicerat en kunskapssammanställning om smittorisker och hantering av legionella. I kunskapssammanställningen finns rekommendationer om hur prov bör tas i till exempel kyltorn. Vidare har

myndigheten under 2021 skickat ut ett förslag till vägledning om smittspårning vid objektburen smitta på öppen remiss. Vägledningen riktar sig till kommunerna och ska utgöra ett kunskapsstöd för smittspårning vid objektburen smitta.

Under 2007–2019 har Miljösamverkan Skåne, Miljösamverkan Stockholms län och Miljösamverkan Västra Götaland tagit fram olika former av stöddokument för de operativa tillsynsmyndigheterna, till exempel checklistor, handläggarstöd och vägledning för tillsyn av legionella från kyltorn.

Stockholms stad lämnade 2018 ett förslag till Miljödepartementet om införande av anmälningsskyldighet för kyltorn för att förebygga spridning av legionellasmitta. Det inträffade utbrottet i Kista i norra Stockholm under sensommaren 2017 visar enligt staden vikten av att säkerställa en fungerande egenkontroll av underhåll och skötsel av kyltorn och vikten av att underlätta för myndigheterna att snabbt kunna identifiera potentiella smittkällor vid utbrott. Förslaget har remitterats till Folkhälsomyndigheten, Naturvårdsverket, Sveriges Kommuner och Regioner samt Smittskyddsläkarförbundet. Remissinstanserna föreslår i sina svar bland annat att utformningen av anmälningsskyldigheten utreds vidare, att en konsekvensanalys genomförs och att alternativa lösningar till anmälningsskyldighet utreds.

Miljöförvaltningen vid Stockholms stad genomförde under 2019 ett tillsynsprojekt, som redovisades i en rapport 2020. Av rapporten framgår att tillsynen påvisade brister i egenkontrollen av kyltornen. Över hälften av de granskade verksamheterna har någon gång haft legionellatillväxt i sin kyltornsanläggning.

Myndighetssamverkan mellan Boverket och dåvarande Smittskyddsinstitutet (numera del av Folkhälsomyndigheten) samt kunskapsspridning har gett goda resultat när det gäller att motverka spridning av legionella i tappvarmvatten. Genom ett gemensamt uppdrag till Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket bedöms myndigheternas samlade erfarenheter och kunskap om pågående arbete inom området kunna utnyttas i stärkta åtgärdsförslag för att förebygga och motverka smitta av legionella från kyltorn och underlätta smittspårning.

Närmare om uppdraget

I uppdraget ingår att redovisa kunskapsläget och myndigheternas gemensamma förslag på åtgärder, inklusive författningsförslag om sådana bedöms lämpliga, för att ytterligare motverka och förebygga spridning av legionella från kyltorn. Myndigheterna ska bedöma förslagets effektivitet och de ekonomiska konsekvenserna av förslagen ska redovisas.

Även snarlika smittkällor som kan ge utbrott, såsom industriellt processvatten och biorening, omfattas av miljöbalkens tillämpningsområde. Om myndigheterna bedömer det ändamålsenligt kan de föreslagna åtgärderna även avse andra smittkällor.

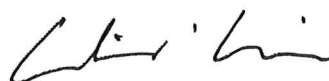
Om förslagen påverkar det kommunala självstyret ska de konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett förslagen särskilt redovisas (se 14 kap. 3 § regeringsformen).

Inom uppdraget ska samråd vid behov ske med relevanta aktörer så som kommuner, länsstyrelser, Smittskyddsläkarförbundet och Sveriges Kommuner och Regioner.

På regeringens vägnar

Per Bolund

Christina Leideman

Kopia till

Länsstyrelserna
Samtliga kommuner
Smittskyddsläkarförbundet
Sveriges Kommuner och Regioner